

Переріз тіл обертання проектувальними площинами

Розглянемо побудову лінії перетину обертання з трьома видами площин особливого положення.

Перетин поверхні циліндра з площиною особливого положення (горизонтально-проектувальною).

Площина при перетині поверхні обертання утворює лінію перетину. На рис. 1.72 показана побудова лінії перетину циліндра $\Phi_{\text{ц}}$ горизонтально-проектувальною площиною $\Phi_{\text{ц}} \cap \alpha (\alpha_1; \alpha_2) \perp \Pi_1$. Площина α перетинає циліндр $\Phi_{\text{ц}}$ по прямокутнику (mm') , твірні якого проектуються на горизонтальну площину проєкцій у вигляді точок m_1 і m'_1 , на фронтальну, у вигляді проєкцій прямих ліній m_2 і m'_2 .

Перетин поверхні циліндра з площиною особливого положення (фронтально-проектувальною).

На рис. 1.73 показано побудову лінії перетину циліндра $\Phi_{\text{ц}}$ фронтально-проектувальною площиною β . Циліндр своєю основою знаходиться на площині Π_1 , вісь якого направлена перпендикулярно до площини Π_1 . Фронтальна проєкція лінії перетину циліндра $(1_2, 2_2, 3_2, 4_2)$ збігається зі слідом β_2 , горизонтальна проєкція збігається з основою циліндра. Для побудови профільної проєкції лінії перетину спочатку визначаються проєкції характерних точок за допомогою ліній проектувального зв'язку: $1_3; 2_3; 3_3; 4_3$, потім проміжні проєкції точок $5_3; 6_3$, які визначаються за допомогою площини-посередника $\Delta \parallel \Pi_3$.

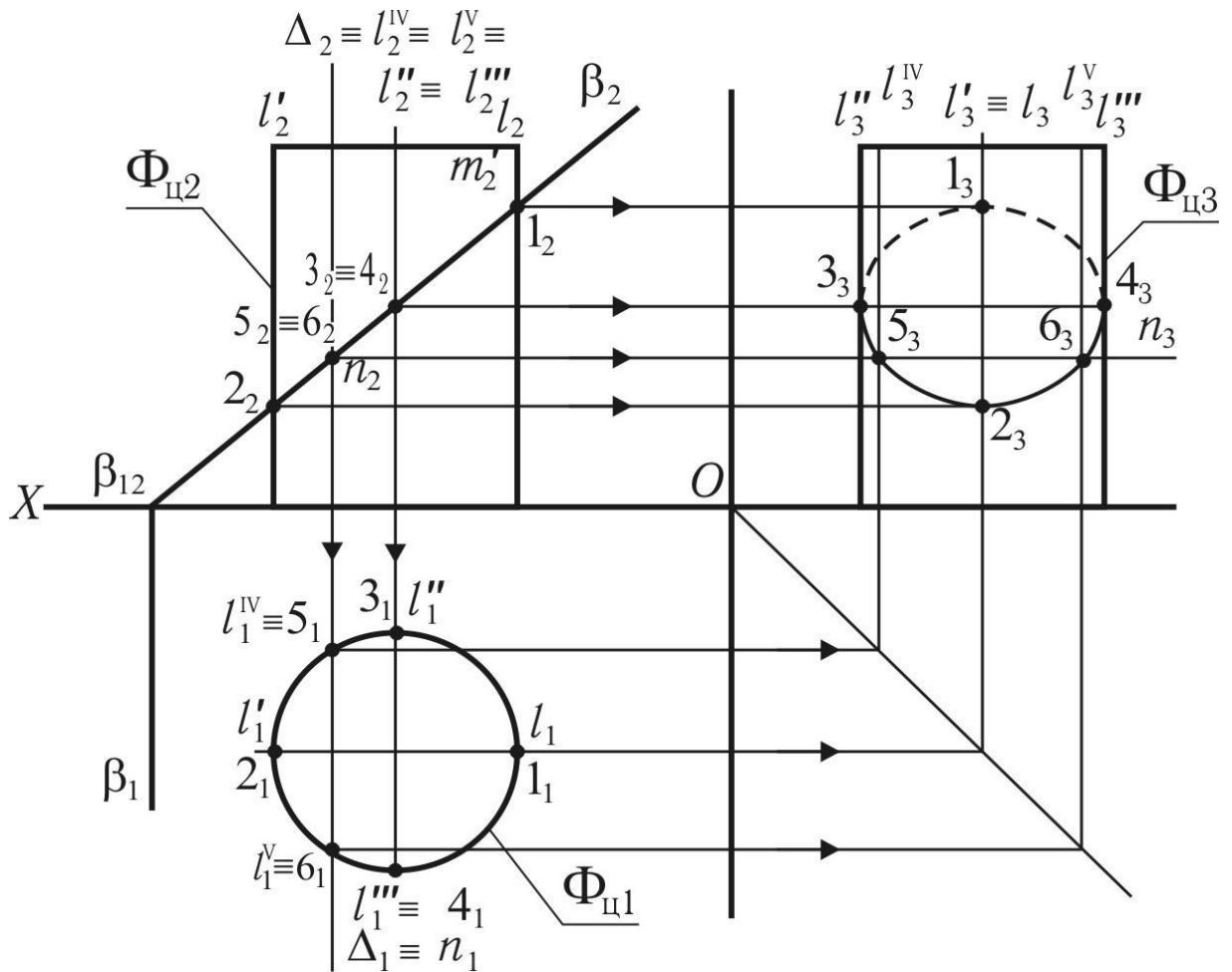

Рис. 1.73

Побудову профільної проекції лінії перетину показано на рис. 8.4, з якого видно, що $\Delta_2 \cap \beta_2$ по прямій лінії n , фронтальна проекція n_2 проектується в точку, горизонтальна та профільна проекції проектуються у вигляді проекцій прямих ліній n_1 і n_3 . Площина Δ перетинає $\Phi_{ц}$ циліндра по прямокутнику: $\Delta \cap \Phi_{ц} = (l_2^{IV} \equiv l_2^V); (l_1^{IV}; l_1^V); (l_3^{IV}; l_3^V)$, площину β_2 по прямим лініям $n_2; n_1; n_3$. Перетин $(l_3^{IV}; l_3^V) \cap n_3 = 5_3 \wedge 6_3$ визначає профільні проекції проміжних точок. Горизонтальні та фронтальні проекції $(5_1; 6_1) \wedge (5_2; 6_2)$ визначаються за допомогою ліній проектувального зв'язку. Видимість лінії перетину визначено за допомогою метода конкуруючих точок.

Побудова лінії перетину конуса площиною особливого положення

Площини особливого положення перетинають конус по колу, трикутнику, еліпсу, параболі та гіперболі в залежності від величини кута нахилу площини до осі конусу. Характерні проекції точок лінії перетину визначаються з побудови, перетину сліду площини з твірними, а також за допомогою площин-посередників. Так, на рис. 1.74 площина α (α_2) розташована відносно осі конуса під кутом 90° . Вона перетинає фігури конуса по колу радіуса r_2 , яке на фронтальній площині проекцій збігається зі слідом площини α_2 і проектується в пряму лінію, на горизонтальну площину проекцій проектується у вигляді кола радіусом $r_1=r_2$. При перетині конуса площиною Δ' , направленою перпендикулярно до площини Π_1 , яка проходить через вісь конуса і його вершину S (рис. 1.74). У такому випадку фігура конуса перетинається площиною Δ' по трикутнику $(B'_1S'_1A'_1)$ — горизонтальна проекція лінії перетину, збігається з Δ'_1 ; $(B'_1S'_1A'_1) \in \Delta'_1$; фронтальна проекція лінії перетину конус з площиною $\Delta' \perp \Pi_1$ — $(B'_2S'_2A'_2)$.

На рис. 1.75 показано фронтально-проектувальну площину γ , яка перетинає вісь фігури конуса під кутом $\beta > \alpha$. У такому випадку лінією перетину є еліпс, який має велику і малу осі. Дійсна довжина великої осі еліпса збігається з фронтальним слідом площини $\gamma_2 \in (1_2, 2_2)$, горизонтальна проекція $(1_1, 2_1)$ визначається за допомогою ліній проектувального зв'язку. Дійсна довжина малої осі еліпса визначається за допомогою площини-посередника Δ (Δ_2), проведеної паралельно до площини Π_1 , через середину великої осі $(1_2, 2_2)$. Площина Δ перетинає фігури конуса по колу радіуса $R(R_2, R_1)$, площину γ по прямій лінії m перпендикулярній до Π_2 .

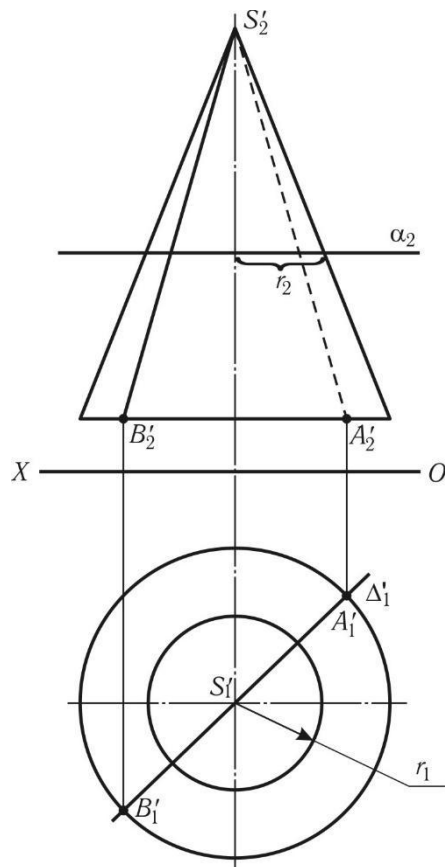

Рис. 1.74

Перетин горизонтальної проекції кола радіуса R_1 з горизонтальною проекцією m_1 визначає дійсну величину малої осі еліпса [3,4,1]. Для побудови горизонтальної проекції еліпса існують декілька методів. Вони розглядались у середній школі, у вищій школі горизонтальна проекція еліпса виконується за допомогою площин-посередників. Для визначення проміжних точок застосовується площина – посередник $\Delta'_1 \parallel \Pi_1$, вона перетинає фігуру конуса по колу радіуса (r_2, r_1) , площину γ по прямій лінії n ($n_2 \wedge n_1$). Перетин горизонтальної проекції кола радіуса r_1 з n_1 горизонтальної проекції визначає проміжні точки $5_1 \wedge 6_1$. Поєднання отриманих горизонтальних проекцій визначає горизонтальну проекцію еліпса.

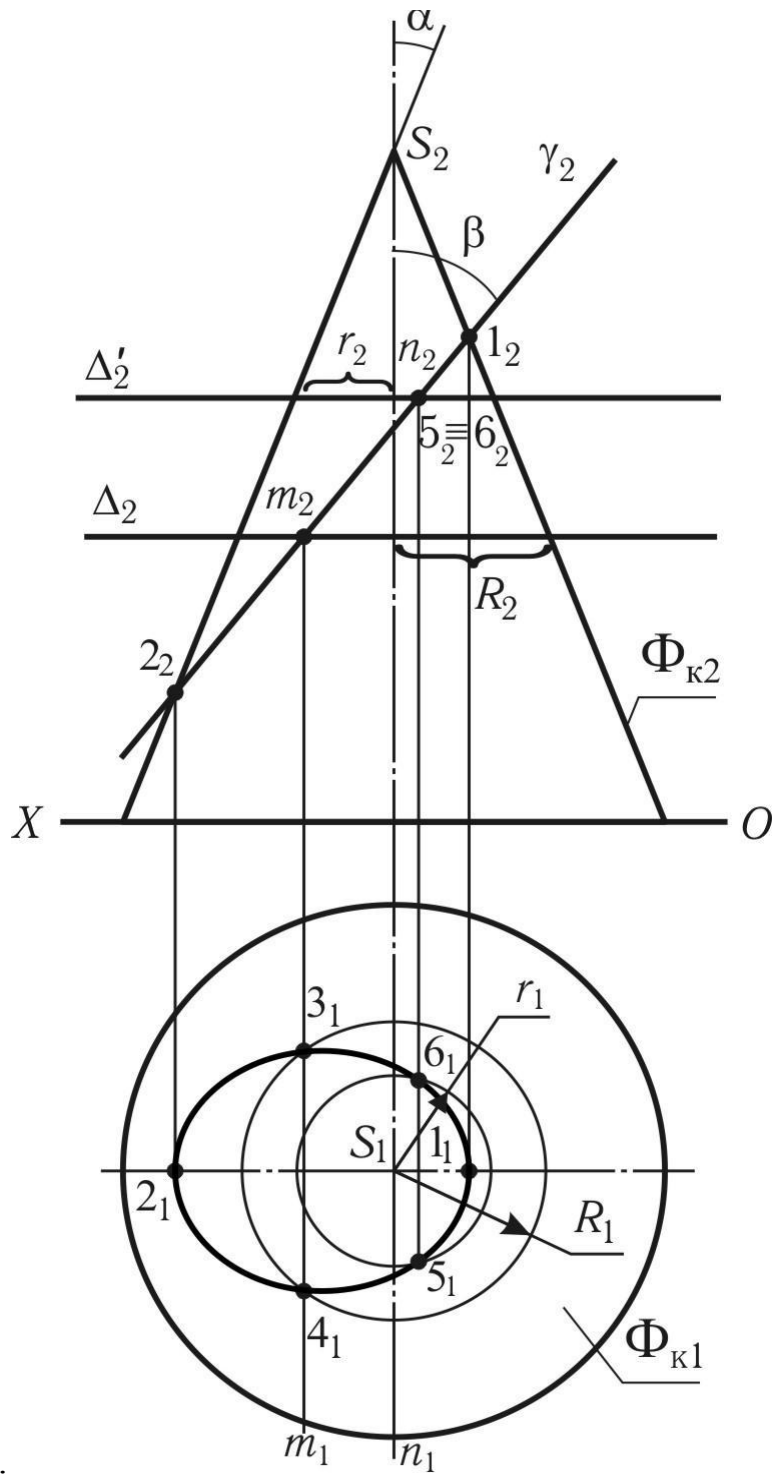

Рис. 1.75

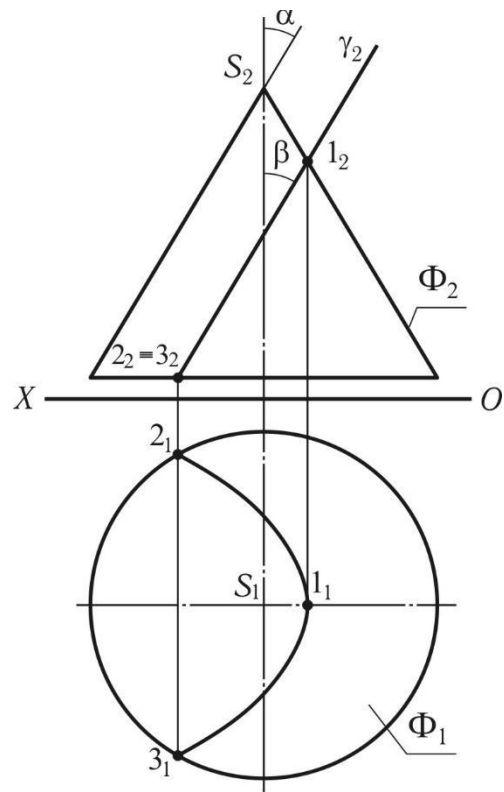

Рис. 1.76

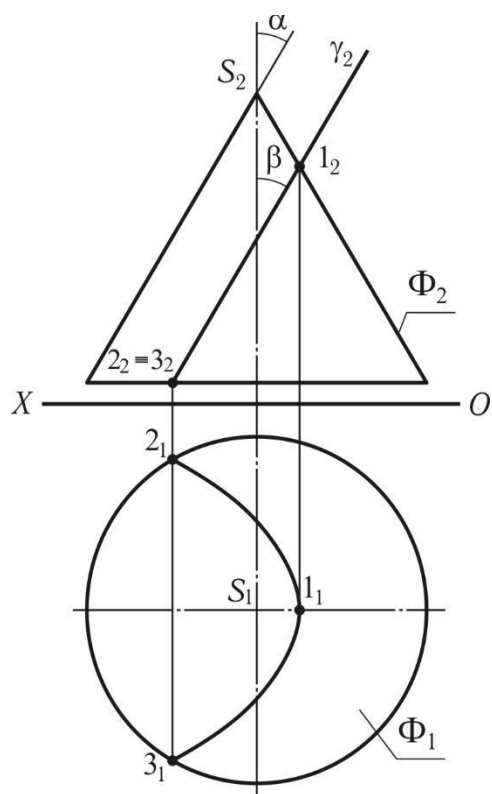

Рис. 1.77

Парабола утворюється у випадку, коли кут α дорівнює куту β ($\alpha = \beta$), тоді лінія перетину є параболою. Побудову лінії перетину конуса фронтально-проектувальною площиною γ , коли в перетині утворюється парабола, показано на рис. 1.76.

На рис. 1.77 показано побудову лінії перетину конуса фронтально-проектувальною (γ) площиною. Гіпербола виконується, коли кут нахилу α твірної до осі конуса більше кута нахилу сліду площини γ до осі, тобто $\alpha > \beta$. Побудови видно з креслення. Фронтальні проекції точок і кутів нахилу визначаються при перетині площин з твірними. Горизонтальні проекції точок визначаються за допомогою ліній проектувального зв'язку.

